JAVASLATCSOMAG A SZAKKÉPZÉS VÁLTOZTATÁSÁRA

.

Az OGYM Szakképzési Államtitkárságának problématérképéhez kapcsolódó javaslatok szintézise

2026. november 5.

Nemzeti Pedagógus Kar

NEMZETI PEDAGÓGUS KAR

Tartalomjegyzék

A javaslatcsomag célja és alapelvei 3
1. Oktatás és Validáció 3
1.1. • Vizsgaközpontok és eljárásrend felülvizsgálata 3
1.2. • 12. évfolyam érettségi munkaszervezése 4
1.3. • Átjárhatóság biztosítása a szakképzésben 4
1.4. • Kimenetek (KKK-k) korrekciója 6
1.5. • Mikrotanúsítványok újratervezése 6
2. Intézmény és Működés 7
2.1. • Szerepkörök tisztázása (Minisztérium – Háttérintézmények – SZC – Iskola) 7
Az intézményi önállóság erősítése és a szakképzési centrumok szerepének újragondolása 7
Indokolt a vezetői döntési jogkörök felülvizsgálata és bővítése. 8
Nagyobb gazdasági önállóság 8
Az adminisztráció csökkentése és a párhuzamos feladatok megszüntetése 8
2.2. • 41 SZC működésének és szervezeti ábrájának felülvizsgálata 9
2.3. • MIR felülvizsgálata 10
Az oktatói értékelés 11
2.4. • OTR rugalmasabbá tétele 11
2.5. • Épületállomány és finanszírozási rendszer felülvizsgálata 12
A finanszírozás 13
3. Hálózat és Partnerség 13
3.1. • Duális partnerek minősítése és a képzés fejlesztése 13
3.2. • Ágazati képzőközpontok (ÁKK) szerepének pontosítása 14
3.3. • Horizontális hálózatosodás támogatása 15
3.4. • Diákönkormányzati munka élénkítése 15
4. További, a fókuszpontokhoz kapcsolódó javaslatok 16
4.1. A tanulók terhelésének és a képzés óraszerkezetének felülvizsgálata 16
4.2. Az SNI és BTMN tanulók támogatása, az esélyegyenlőség erősítése 16
4.3. A technikumi képzés társadalmi megítélésének javítása 17
Javaslat: 17
4.4. A tanulói jóllét, a mentális egészség és a rekreáció fejlesztése 17
4.5. A már működő, eredményes elemek megőrzése a szakképzésben 18

A javaslatcsomag célja és alapelvei

Az államtitkárság által meghatározott három beavatkozási terület és azok tizennégy fókuszpontja alapján Nemzeti Pedagógus Kar javaslatokat fogalmazott meg.

A dokumentum közös üzenete, hogy a szakképzés megújításának nem újabb szabályozási rétegek létrehozására, hanem a meglévő rendszer működési problémáinak megoldására kell irányulnia.

1. Szakmai autonómia és elszámoltathatóság: a döntés oda kerüljön, ahol a szakmai ismeret és a végrehajtási felelősség találkozik.
2. Tanulási utak átjárhatósága
3. Kevesebb adminisztráció
4. A képzési feladatokhoz igazodó finanszírozás
5. Minőség a megfelelési kényszer helyett
6. A duális partnerek és az intézmények kapcsolatainak újragondolása

1. Oktatás és Validáció

1.1. • Vizsgaközpontok és eljárásrend felülvizsgálata

A vizsgaközponti rendszer jelentős adminisztrációval jár, miközben a vizsgák előkészítéséhez és lebonyolításához továbbra is az iskolák biztosítják az infrastruktúrát, az eszközöket és az oktatók jelentős részét. A feladat- és felelősségmegosztás nem minden esetben egyértelmű.

Javaslat:

1. A szakmajegyzékben szereplő szakmák vizsgáinál az iskolák saját tanulóikra vonatkozó vizsgaszervezési és -lebonyolítási jogosultságának visszaállítása, megfelelő minőségbiztosítás mellett.
2. A vizsgaközpontok fenntartása olyan feladatokra, amelyeknél a központi kapacitás, a függetlenség vagy a több intézményt kiszolgáló működés indokolt. Ez magában foglalhatja a nem szakmajegyzékes képesítések vizsgáit és a javítóvizsgákat. A vizsgaközpontok feladata legyen a támogatás, tanácsadás és minőségbiztosítás.
3. Országosan egységes digitális vizsgadokumentáció és egyablakos vizsgafelület kialakítása (ahol minden szereplő ugyanazokat az adatokat látja.)
4. A vizsgairatok automatikus előállítása a KRÉTA és a vizsgarendszer adataiból
5. Egységes, nyilvánosan hozzáférhető eljárásrendek és értelmezési útmutatók készüljenek.

1.2. • 12. évfolyam érettségi munkaszervezése

A jelenlegi állapot (a közismereti tantárgyak oktatása után is folytatódik a szakmai tárgyak oktatása a 12. évfolyamon) nem felel meg sem a tanulók sem a szakmaiság igényeinek, illetve indokolatlan különbséget tesz a köznevelésben érettségizőkkel szemben.

Javaslat:

1. A 12. évfolyam szakmai oktatása érjen véget a közismerettel együtt.
2. A szóbeli érettségi vizsgák utánig ne lehessen elkezdeni a duális képzést.
3. Ezáltal A 12. évfolyamra eső szakmai óraszám csökkenjen.
4. Javasoljuk 4 közismereti tantárgy előrehozott vizsgáját ebben az időszakban.
5. A 13. évfolyamra csak a duális képzés és szakmai órák maradjanak. Ide lehetne átcsoportosítani a 12. évfolyam elmaradó szakmai óráit.

1.3. • Átjárhatóság biztosítása a szakképzésben

A technikum önálló pedagógiai karakterrel rendelkező középiskolai képzési forma. Egyidejűleg biztosít általános műveltséget, érettségire való felkészítést, szakmai tudást, munkavállalási és felsőoktatási továbblépési lehetőséget.
A jelenlegi rendszer nehézkessé teszi az átjárást a szakképzés és a köznevelés között, de még a szakképzésen belül is.
Az ágazati képzés előremutató, de túlságosan irányba állítja a tanulókat 14 éves korukban. Az ágazati alapvizsga pedig megpecsételi ezt a folyamatot, és vannak olyan ágazatok, ahol tulajdonképpen nincs is jelentősége, mert egy szakmát választhat az iskolán belül. A felnőttoktatásban pedig okafogyott, hiszen ott tudatosan választanak szakmát a jelentkezők.

Javaslat a technikumi képzésre:

1. Össze kell hangolni a köznevelés és a szakképzés 9-10. évfolymát, a tananyagtartalom és a természettudományos tantárgyi struktúra tekintetében.
2. A gimnáziumokban, technikumokban legalább 60%-ban közös tanulási eredményekre épülő törzsmodult kell alkalmazni. Ez biztosítja, hogy a tanuló 16 éves koráig veszteségmentesen, bürokratikus különbözeti vizsgák nélkül válthasson irányt a szakképzés és a gimnázium, illetve a szakmai ágazatok között beszámítható modulalapú kreditekkel.
3. A 9-10. évfolyam közismereti blokk növelése miatt kieső szakmai óraszámok a 11-13. évfolyamban jelennének meg.
4. Ehhez köznevelés tantárgyi struktúrájának is változnia kell, hiszen a 1-2 órás elsősorban természettudományi tárgyak az akadályai elsősorban a váltásnak. 9-10. évfolyamon egységes természettudományi alapozás szükséges minden érettségire épülő iskolatípusban.
5. A szakképzésen belüli átjárhatóságot a szakmai (pályaorientációs) tantárgyak és gyakorlatok nem akadályoznák, ezek nem feltételei a 10. évfolyam végi

szakmaválasztásnak, hanem orientációs, megerősítő funkciót töltenének be az adott ágazatban a szakképző iskolában.
6. Ezek hiánya nem akadályozná a tanuló pályamódosítását a 10. évfolyam végén akár szakképzésen belül, akár a köznevelés és a szakképzés között.
7. Ez azt jelentené, hogy **nem kell az ágazati alapvizsga**, amivel költséget is spórolnánk.
8. A 11-12-13. évfolyam lenne a szakmai képzés fő területe. Az akkor választott szakma megszerzése prioritás lenne az érettségi mellett.
9. Az 5. érettségi tantárgy maradjon a szakmai vizsga..
10. Szabályozandó a tömbösített gyakorlatok ideje a 11-12. évfolyamon (javasolt a nyár a tanév után és az ősz).
11. A szakmai vizsga felvételi pontokként elismerése **nem csak szakirányban,** a legjobban segítené azt, hogy aki mégis a szakmával a kezében szeretne váltani az megtehesse.
12. Az ösztöndíj megtartandó elem, de a 9-10. évfolyamon arányaiban kevesebb járna, mint a szakmaválasztás után. Megtartandó elem még a sikerdíj intézménye is.
13. Kiemelten fontos a sikeres okleveles technikusi rendszer megtartása.

A **szakképző iskolába** járók száma erős csökkenést mutat. Olyan tanulók gyűjtőhelye, akik - sok kudarc után jutottak el ide és nem céljuk - ekkor még az érettségi -. Őket nehéz megtartani egy döntően **hagyományos** közismereti képzést nyújtó ágon a 9-10. évfolyamon, hiszen kudarcaikat is ilyen módón szerezték.

Javaslat (1):

1. Egy speciális tantervű főleg projektpedagógiát, élménytanulást biztosító 9-10. évfolyam szakmai és közismereti tartalmakkal, majd 2 éves erős szakmai képzés.
2. Ez biztosítja, hogy a szakmatanulás előtt fejlődnének kompetenciái és a szakmatanulás után ne gyermekként, hanem 18 évet betöltött felnőttként kerüljön a munkaerőpiacra .

Javaslat (2):

1. Egy speciális tantervű főleg projektpedagógiát, élménytanulást biztosító 9. évfolyam közismereti tartalmakkal, majd 2 éves erős szakmai képzés.

Egyéb javaslatok.

3. Az általános iskolát be nem fejezőknek és a speciális igényűeknek megmaradna a Dobbantó, a Műhelyiskola és az Orientációs évfolyam és a szakiskola lehetősége, bevált második esély funkcióit fenntartva kell garantálni a tanulási utak sokféleségét.
4. A tankötelezettséget 18 évhez vagy a szakképesítés megszerzéséhez kell kötni.
5. Az átjárhatóságot támogatná az, ha a szakképző iskolai képzés és a szakma megszerzése után két év alatt lehessen érettségi vizsgát szerezni **nappali** képzésben.

1.4. • Kimenetek (KKK-k) korrekciója

A KKK-k szerkezete és tartalma nem egységes. A gyorsan változó technológiai követelmények beépítése nehézkes, miközben az egységes, összehasonlítható vizsgakövetelményekre szükség van.

Javaslat:

A háromszintű modell lehetővé tenné, hogy a stabil szakmai követelmények megőrzése mellett a technológiai változások ne igényeljék minden esetben a teljes KKK formális módosítását.

1. A KKK-k háromszintű rendszerének kialakítása:
    - Stabil kimeneti követelmények: alapvető szakmai kompetenciák, minimális tudás, biztonsági követelmények és vizsgakövetelmények.
    - Ágazati kompetenciakeret: technológiai területek, eszközök és módszerek. (30% intézményi szabadság biztosítása)
    - Évente frissíthető szakmai ajánlás: gyorsan változó technológiák, eljárások és korszerű eszközök.
2. Az ágazati készségtanácsok évente tekintsék át a KKK-kat, és tegyenek javaslatot a szükséges korrekciókra.
3. A KKK-hoz kapcsolódóan egyértelműsíteni kell, hogy mely kompetenciák teljesíthetők iskolai tanműhelyben, duális képzőhelyen.

1.5. • Mikrotanúsítványok újratervezése

Technikumban a tantervi rendszernek emellett gyorsabban kellene tudnia reagálni a szakmák változására. A szakmai alapok stabilitása mellett legyen lehetőség olyan korszerű, rugalmasan frissíthető kiegészítő kompetenciák megjelenítésére, amelyek a technológiai, digitális és munkaerőpiaci változásokhoz igazodnak.

Javaslat:

1. Országos mikrotanúsítvány-katalógus létrehozása, amely tartalmazza a tanúsítványok megnevezését, kompetenciatartalmát, szintjét, értékelési követelményeit és kibocsátóját.
2. A mikrotanúsítványok tanulási eredményeken alapuljanak, és igazolt kompetenciát, ne pusztán a képzésen való részvételt tanúsítsanak.
3. A tanúsítványok megszerzése történhessen a szakmai képzés alatt és azt követően is.
4. A duális partnerek megfelelő minőségbiztosítás mellett vehessenek részt a tanúsítványokhoz vezető képzések kialakításában és lebonyolításában.
5. A tanúsítványok legyenek beszámíthatók a további képzésekbe, (tanúsítványok egymásra épülése)

2. Intézmény és Működés

2.1. • Szerepkörök tisztázása (Minisztérium – Háttérintézmények – SZC – Iskola)

Javaslat:

1. A minisztérium felelőssége legyen a stratégiai irányítás, a szabályozás és az ágazati célok meghatározása.
2. A háttérintézmények feladata legyen az országos szakmai szolgáltatás, a módszertani támogatás, az adat- és informatikai rendszerek működtetése, valamint a fejlesztések koordinációja.

Az intézményi önállóság erősítése és a szakképzési centrumok szerepének újragondolása

A centrumok erős központosítása lassítja a döntéshozatalt, növeli az adminisztrációt és korlátozza az intézményi kezdeményezőkészséget. Az intézményvezetők felelőssége nem minden esetben párosul megfelelő döntési jogkörrel. A szakképző intézmények hatékony és rugalmas működésének egyik alapfeltétele a felelősség és a döntési jogosultságok egyensúlyának megteremtése.
Az önállóság bővítését átlátható beszámolási, ellenőrzési és eredményességi követelményekkel kell összekapcsolni.

Javaslat::

1. Alapelvként javasoljuk a szubszidiaritás érvényesítését: a döntést azon a szinten kell meghozni, ahol a szükséges szakmai tudás, a közvetlen helyi tapasztalat és a döntésért viselt felelősség egyaránt rendelkezésre áll.
2. Indokoltnak tartjuk a szakképzési centrumok jelenlegi feladat- és hatásköreinek felülvizsgálatát. A centrumok szerepe a közvetlen intézményi irányítás helyett elsősorban koordináló, szolgáltató és ellenőrző háttérintézményi szerepre épülhetne.
3. A centrumok kiemelt feladatai lehetnek:
   - a közös erőforrások stratégiai kezelése;
   - az infrastrukturális és nagyobb volumenű fejlesztések összehangolása;
   - a jogszerű és szabályszerű működés biztosítása és ellenőrzése;
   - a közös beszerzések és szolgáltatások koordinálása, ahol ez valóban gazdasági előnyt jelent;
   - a vállalkozásokkal, kamarákkal és egyéb szakmai partnerekkel való együttműködés támogatása;
   - az intézmények szakmai és működési támogatása.
4. Ezzel párhuzamosan azokat a döntéseket, amelyek az intézmény napi működéséhez, szakmai munkájához és helyi sajátosságaihoz kapcsolódnak, célszerű az intézményekhez telepíteni.

Az intézményvezetők ismerik legközvetlenebbül az intézmény működését, a tanulók és az oktatók helyzetét, a helyi munkaerőpiaci környezetet és a gazdasági partnerek igényeit.

Indokolt a vezetői döntési jogkörök felülvizsgálata és bővítése.

Javasoljuk:

1. Az intézményvezetők munkáltatói jogköreinek érdemi bővítését, különösen az alkalmazás, helyettesítés, jutalmazás és egyes szervezési döntések területén.
2. A döntési jogosultságok és az intézményvezetői felelősség összhangjának megteremtését (pl a helyettesek kinevezési joga).
3. Az intézményvezetők kiválasztásában a szakmai alkalmasság és az intézményi közösség véleményének nagyobb súlyát.
4. Az intézményi szakmai döntéshozatalban az oktatói testület érdemi szerepének biztosítását, különösen a szakmai program, az SZMSZ, a házirend, az éves munkaterv és az intézményi beszámoló tekintetében.

Nagyobb gazdasági önállóság

Az intézményi önállóság nem lehet teljeskörű gazdasági mozgástér nélkül.

Javaslat:

1. olyan éves intézményi működési keret kialakítását, amely meghatározott értékhatárig lehetővé teszi az intézményvezető számára a napi működéshez szükséges kiadások önálló és gyors intézését.
   Ide tartozhatnak különösen:
   - kisebb javítások és karbantartások;
   - szakmai anyagok és oktatási eszközök beszerzése;
   - kisebb értékű szolgáltatások igénybevétele;
   - az intézmény szakmai működéséhez kapcsolódó egyéb, előre tervezhető kiadások.
2. Az intézmények számára indokolt az önálló pályázati lehetőségek bővítése is, a centrum megfelelő jogi, pénzügyi és szakmai támogatása mellett.
3. A nagyobb értékű beruházások, közbeszerzések és stratégiai fejlesztések továbbra is centrum- vagy fenntartói szinten maradhatnak.

Az adminisztráció csökkentése és a párhuzamos feladatok megszüntetése

Az intézményi önállóság növelésével párhuzamosan szükséges az adminisztratív terhek érdemi csökkentése.

Javaslat:

1. Kiemelt cél az „egyszeri adatbevitel” elvének érvényesítése: azokat az adatokat, amelyek valamely központi vagy fenntartói rendszerben már rendelkezésre állnak, az intézményektől ne kérjék be ismételten külön táblázatokban és kimutatásokban.
2. Az informatikai rendszerek összekapcsolása és az adatok automatikus továbbítása jelentős adminisztratív kapacitást szabadíthatna fel, amelyet az intézmények az oktatás szakmai támogatására fordíthatnának.
3. Ugyanez az elv indokolt a minőségirányítási rendszer esetében is. A minőségirányításnak elsősorban vezetői és fejlesztési eszköznek kell lennie, nem pedig önálló adminisztratív feladatrendszernek.
4. Javasolt MI ágensek beépítése az adminisztrációs szoftverekbe, a munka segítésére.

Az IKK támogató szerep megfelelő, sok segítő anyag található meg náluk a szakképzés szervezetében.
A Nemzeti Szakképzési és Felnőttképzési hivatal megőrzendő mint szakkképzési fenntartó, bizonyos tevékenységeit össze kell hangolni a Oktatási Hivatallal.

A munkáltatói jog erős függőség. Erdemes megfontolni, hogy az iskolák és az SZC vezető bizonyos munkáltatói jogait az NSZFH gyakorolja, így lennének igazán egymás mellé rendelt szereplők a SZC és az iskolák az SZC-k kiemelt szerepével.

2.2. • 41 SZC működésének és szervezeti ábrájának felülvizsgálata

A Szakképzési Centrumokhoz nagyon különböző területi elhelyezkedésű, gazdasági térségekben lévő, létszámú, szakmaszerkezetű iskolák tartoznak. Ezért ezek teljesen egységes irányítása nem megvalósítható. Cél a minél egyszerűbb szervezeti keretek, de minden esetben figyelembe kell venni a fenti körülményeket.

Javaslat:

- Mind a 41 SZC esetében egységes szempontok szerinti szervezeti és működési átvilágítás.
- A feladat- és hatáskörök, az engedélyezési folyamatok, a központi és intézményi létszám, a működési költségek, a beszerzések átfutási ideje és az intézményi elégedettség összehasonlítása.
- Minden centrum szervezeti ábráján egyértelműen jelölni kell a döntési, végrehajtási, ellenőrzési és szolgáltatási felelősségeket.
- A párhuzamos centrumi és intézményi feladatokat meg kell szüntetni; a helyben hatékonyabban végezhető feladatokat az iskolákhoz kell telepíteni.
- A közös szolgáltatásokat – például a jogi, informatikai vagy beszerzési támogatást – ott kell centrumi szinten megtartani, ahol azok tényleges méretgazdaságossági előnyt biztosítanak.

- A centrumok szervezeti átalakítását ne önmagában a létszámcsökkentés vezesse: a cél az adminisztratív költségek mérséklése és az iskoláknak nyújtott szolgáltatások javítása legyen.

Javaslat (részletesebben):

Minden SZC-nél meg kell vizsgálni:

- hány munkatárs dolgozik a központban;
- milyen feladatokat végeznek;
- mely feladatokat végeznek párhuzamosan az iskolák;
- hány jóváhagyási pont van;
- mennyi az egy döntésre jutó idő;
- milyen adatokat kérnek be;
- mennyi a központi adminisztráció költsége.

A SZC-k feladata lenne:

- HR-támogatás,
- jogi támogatás,
- közbeszerzés,
- nagyberuházás,
- közös beszerzés,
- digitális rendszerek,
- vállalati kapcsolatok,
- pályázatok,
- közös szakmai szolgáltatások.

2.3. • MIR felülvizsgálata

A MIR dokumentációja bonyolult, túlszabályozott és adminisztráció-igényesnek. A rendszer akkor tölti be a funkcióját, ha a dokumentumok ténylegesen segítik a fejlesztési döntéseket, nem csupán a megfelelés igazolását szolgálják. A jelenlegi állapot szerint erősen forráshiányos a terület. Főállású oktatók végzik - igaz plusz juttatásért - a feladatokat esetlegesen terhet róva más oktatókra is. Sok esetben a szaktudás is hiányzik a minőségirányítás működtetéséhez, amit sajnos nem pótolnak a IKK továbbképzések, melyek arra jók, hogy továbblendítsék az adott feladatok megoldásában a résztvevőket. A minőségbiztosítés nem szerves része a legtöbb szakképző iskola működésének, fölösleges tehernek érzik.
A minőségirányításnak elsősorban vezetői és fejlesztési eszköznek kell lennie, nem pedig önálló adminisztratív feladatrendszerrnek.
Az igazgatókat érdekeltté kell tenni, a jól működő minőségbiztosításban, de nem csak a papírok meglétét kelljen igazolni.

Javaslat (1)

1. A minőségbiztosítás forráshiányának kezelése, azaz több időt és ezáltal pénzt kell szánni rá.
2. Órakedvezményt kell adni az abban dolgozó oktatóknak, akik munkaidejük felében ezzel kell, hogy foglalkozzanak.
3. Fontos lenne a szakértelem növelése, azaz egy külső oktatási minőségbiztosítással foglalkozó szervezet folyamatos közreműködése.

Javaslat (2):

1. A másik útja a dereguláció, azaz bizonyos minőségbiztosítási paramétereket, amelyek amúgy is nehezen értelmezhetők az iskolákra, vagy túlságosan adminisztratívak el kell engedni.
2. A MIR dokumentációjának legalább 50%-os csökkentése a dokumentumok felülvizsgálatával.
3. Minden dokumentum esetében meg kell vizsgálni, hogy milyen döntést támogat, ki használja, és milyen fejlesztési eredmény várható tőle.
4. Az azonos adatokat tartalmazó dokumentumokat össze kell vonni; az egyszer rögzített adatok jelenjenek meg automatikusan a kapcsolódó jelentésekben.
5. Az intézményi önértékelés teljes ciklusát hároméves rendszerben célszerű megszervezni, az éves nyomon követés egyszerűsített formájának megtartásával.
6. A központi rendszer ne írjon elő olyan dokumentációt, amelynek nincs igazolható minőségfejlesztési haszna.
7. Fontos lenne az adatok digitális automatizált gyűjtése az elemzésekhez, amelyhez egy megfelelő szoftvert kell biztosítani.

Az oktatói értékelés

Amint bér kapcsolódik az oktatói értékeléshez onnantól kezdve nem lesz őszinte és objektív.

Javaslat:

- A fejlesztői célú értéklelést támogatjuk, aminek nincs hatása a bérre.
- A tanári munkát egyéb pénzügyi ösztönzőkkel lehet honorálni, konkrét célokhoz kapcsolva, ennek eldöntése intézményi feladat lenne.

2.4. • OTR rugalmasabbá tétele

Az OTR képzési kínálata nem elég rugalmas: a közismereti oktatók számára hiányoznak a tantárgyspecifikus továbbképzések, a szakmai oktatók számára pedig bővíteni kellene a szakmaspecifikus lehetőségeket, nincs összehangolva a köznevelési rendszerrel.

Javaslat:

1. A köznevelési továbbképzések elismerését, amelyek támogatják az iskola céljait.
2. A vállalati képzések részbeni elismerését, amelyek támogatják az iskola céljait.
3. A plusz diploma elismerését, amelyek támogatják az iskola céljait.
4. Az intézményi képzések lehetőségének elismerését.
5. A képzések ne csak pontszerűen hassanak, hanem utánkövetéssel a hasznosulást is lehessen mérni.

2.5. • Épületállomány és finanszírozási rendszer felülvizsgálata

A szakképzés 4.0 stratégia keretében prioritás a modern, kulturált környezet és eszközpark és körülmények megteremtése. A szakképzés jelenleg nagyon vegyes állapotú épületekben és körülmények között működik. Vannak már szépen felújított modern eszközökkel rendelkező iskolák, de sok iskola nem megfelelő körülmények között végzi a képzést.

Javaslat:

Készüljön: országos szakképzési infrastruktúra-kataszter minden intézménynél, amely tartalmazza::

- épületállapot,
- energetikai állapot,
- tanműhely,
- eszközellátottság,
- informatikai eszközök,
- kihasználtság,
- szakmai megfelelőség

adatait.

Majd öt kategóriába legyenek besorolva:
A – korszerű
B – megfelelő
C – fejlesztendő
D – súlyosan elavult
E – kiváltandó
A finanszírozást ez alapján, többéves fejlesztési ciklusokban kellene meghatározni. A beruházási prioritások meghatározása átlátható szempontrendszer alapján történjen, figyelembe véve a biztonságot, az oktatási szükségletet, az energiahatékonyságot és a kihasználtságot.
Az intézmények költségvetésében meg kell jelennie egy folyamatos karbantartást lehetővé tevő összegnek, hogy ne csak a 20 évenkénti felújításokban reméljük az épületek rendbetételét.

A finanszírozás

A szakképzés finanszírozási rendszere jelenleg nem feltétlenül igazodik az intézmények tényleges oktatási feladataihoz, az ágazati sajátosságokhoz és a képzés valós költségeihez. Nem jelenik meg kellő súllyal az eszköz- és anyagigényes gyakorlati képzés, valamint az SNI és BTMN tanulók oktatásából és a tanulói összetételből fakadó többletfeladatok finanszírozási szükséglete. A duális és az iskolai gyakorlati képzés finanszírozása nem minden esetben követi a ténylegesen elvégzett képzési feladatokat, ami forráshiányhoz és az intézmények közötti egyenlőtlenségekhez vezethet.

Javaslat:

- Az intézmények tényleges oktatási feladataihoz igazodó finanszírozási modell kidolgozása.
- A finanszírozásban jelenjen meg az ágazati sajátosság, az eszköz- és anyagigény, a gyakorlati képzés költsége, valamint a tanulói összetételből fakadó többletfeladat.
- Az SNI és BTMN tanulók oktatásához kapcsolódó többletköltségek súlyozott figyelembevétele.
- A duális és az iskolai gyakorlati képzés finanszírozása a ténylegesen elvégzett képzési feladatokhoz igazodjon.
- A felülvizsgálat kapcsolódjon össze az SZC-k szervezeti átvilágításával, hogy a kapacitás- és infrastruktúra-döntések ne egymástól függetlenül szülessenek meg.

3. Hálózat és Partnerség

3.1. • Duális partnerek minősítése és a képzés fejlesztése

A duális képzőhelyek között jelentős különbségek lehetnek a szakmai felkészültség, a személyi feltételek és a képzési kapacitás tekintetében. Előfordul, hogy a tanulók munkavállalóként jelennek meg a vállalkozásnál, miközben a szakmai kompetenciák tervszerű fejlesztése nem valósul meg megfelelően. A képzési programok és az adminisztratív kötelezettségek ismerete sem minden partnernél megfelelő. Több duális partner esetén nem adottak a feltételek a tanulók szakmai képzésére és nevelésére, hiányoznak a képzett szakemberek, nem a képzési programnak megfelelő szakmai oktatás folyik. A duális képzőhelyek szakmai munkájának ellenőrzése nem minden esetben megfelelő. A duális képzési gyakorlatok kialakítása nagyon sok tanulásszervezési gondot okoz az iskoláknak, megakasztja a tanulók közismereti képzését, nevelését, kevés segítséget ad a nevelésben.

Javaslat:

- A duális képzőhelyek nyilvántartásba vételének és minősítésének felülvizsgálata.
- Ne kapjon minden duális partner általános jogokat a képzésre, hanem csak azon a területen vállalhasson képzést, amelyre megvannak a képességei (pl. egy szűk szolgáltatású pizzéria nem tud minden elemére felkészíteni a szakács vizsgának)
- A minősítés ne kizárólag a formális jogosultságra és az infrastruktúrára épüljön. Vegye figyelembe a tényleges szakmai tevékenységet, a képzési kapacitást, a szakoktatói hátteret és a KKK-k teljesítéséhez való hozzájárulást.
- A képzés megkezdésekor írásban kell rögzíteni, hogy az egyes szakmai kompetenciák elsajátításáért az iskola, a duális partner vagy az ágazati képzőközpont felel.
- A duális partnerek számára kötelező, gyakorlatorientált felkészítést kell biztosítani a képzési követelményekről, a tanulók pedagógiai támogatásáról, az értékelésről és az adminisztrációról.
- A partneri ellenőrzés terjedjen ki a ténylegesen elvégzett képzési tevékenységre, ne csak a dokumentációra.
- A KRÉTA-adminisztrációt egyszerűsíteni kell, elkerülve az ismételt adatrögzítést.
- A nem megfelelően működő képzőhelyek számára korrekciós tervet kell előírni; tartós hiányosságok esetén a képzési jogosultság felülvizsgálata indokolt.
- A kis- és középvállalkozások támogatására közös képzési szolgáltatásokat és ágazati képzőközponti együttműködéseket kell kialakítani.
- A duális partnereknél biztosítani kell a tanulási nehézségekkel küzdő, SNI vagy BTMN tanulók támogatásához szükséges szakmai felkészítést is.

3.2. • Ágazati képzőközpontok (ÁKK) szerepének pontosítása

Az ágazati képzőközpontok gyakrán ál duálisként működnek, egyszerűen a finanszírozás miatt alakultak. Javaslatunk, hogy csak duális partneri többséggel lehessen központot alakítani és mutassanak fel tényleges duális képzőhelyeket, amely nem az iskola tanműhely. Ugyanakkor a támogatni kell azokat a ÁKK-kat, ahol több duális partner összefogva, egymást kiegészítve végzi a tanulók képzését.

Javaslat:

1. Az ÁKK-k szerepének meghatározása a teljes képzési rendszerben, elkülönítve az iskola, a vállalkozás és a képzőközpont feladatait.
2. Az ÁKK-k elsősorban olyan gyakorlati képzési kapacitásokat biztosítsanak, amelyek egyetlen vállalkozásnál nem állnak rendelkezésre.
3. A feladatok között jelenjen meg a korszerű technológiák oktatása, a speciális eszközpark használata, a szakmai vizsgára történő felkészítés és az ágazati innováció támogatása.
4. A képzési programban előre rögzíteni kell, mely kompetenciák elsajátítása történik az ÁKK-ban, a vállalkozásnál, illetve az iskolai tanműhelyben.

5. Az ÁKK-k működését rendszeresen értékelni kell a tényleges képzési teljesítmény, az eszközök kihasználtsága, a tanulói kompetenciafejlődés és a vállalkozásokkal való együttműködés alapján.
6. A finanszírozás a tényleges képzési feladatokat kövesse, elkerülve a párhuzamos vagy csak papíron megjelenő feladatellátást.

3.3. • Horizontális hálózatosodás támogatása

Az intézményekben és a centrumokban felhalmozott szakmai tudás nem hasznosul automatikusan országos szinten. A jó gyakorlatok, a fejlesztési tapasztalatok és a korszerű oktatási módszerek megosztása erősítheti a szakképzés minőségét anélkül, hogy minden intézménynek külön kellene megoldania ugyanazokat a problémákat.

Javaslat:

- Az Ágazati Szakmai Tanácsok (ÁSZT) létrehozása, ahol az adott ágazat oktatói találkoznának egymással. Ezeknek a szervezése, támogatása az IKK feladata lenne. Céljuk a tudásmegosztás, jógyakorlatok átadása, problémamegoldás, véleményezés lenne.
- Országos, kereshető jógyakorlat-adatbázis létrehozása, amelyben a kipróbált pedagógiai és szakmai megoldások, digitális tananyagok, projektfeladatok és mérési eszközök is elérhetők.
- Oktatói csereprogramok és rövid szakmai látogatások szervezése az intézmények, az ÁKK-k és a duális partnerek között.

3.4. • Diákönkormányzati munka élénkítése

A tanulók részvétele az intézményfejlesztésben nem merülhet ki a formális véleményezésben. A tanulói jóllét, a közösségi élet, a rekreáció és a túlterhelés csökkentése összefügg azzal, hogy a tanulók ténylegesen beleszólhatnak-e az őket érintő döntésekbe.
Ma a diákéletet elsősorban a leterheltség öli meg.

Javaslat:

- A diákképviselők és tisztségviselők státuszának megemelése, mint egy ombudsman szólalhatnának föl minden őket érintő ügyben akár osztályszinten, akár iskola szinten.
- Diákinnovációs Tanács vagy hasonló tanulói kezdeményezés támogatása az intézményfejlesztési ötletek kidolgozására. Minden tanévben a diákok összeállítanának egy probléma térképet, amellyel a diákokkal közösen kiválasztott 3 témával kötelező foglalkozni az iskolának.
- A javaslataikat indoklással lehessen csak elutasítani, amennyiben az indoklást nem fogadják el, akkor külső moderátorhoz (SZC vagy hivatásos) fordulhassanak.

- 3 iskolai programot ők javasoljanak a munkatervbe.
- Önálló, átlátható fejlesztési keret biztosítása a DÖK számára, amelynek felhasználásáról a tanulók meghatározott szabályok szerint dönthetnek.
- Természetesen véleményezhessék az iskolai dokumentumokat.

4. További, a fókuszpontokhoz kapcsolódó javaslatok

4.1. A tanulók terhelésének és a képzés óraszerkezetének felülvizsgálata

A közismereti és szakmai követelmények, a duális képzés, az érettségi és a szakmai vizsga együttesen jelentős terhelést okoznak.

Javaslat:

- Az esélyegyenlőséget támogatja még az összes óraszám csökkentése. Ha kevesebb a kötelező óraszám több lehetőség marad az egyéni képzésre felzárkóztatásra és a tehetséggondozásra.
- A 9-10. évfolyamon maximum 30 óra/hét a 11-13. évfolyamon a 32 óra /hét. Ezekbe az órákba heti 1 óra minden tanulónál szabadon választott korrepetálás, tehetséggondozás, szakkör, stb lenne), amit éves órakeretben kellene felhasználnia.
- A duális képzés 11-12-13 évfolyamra korlátozása és a tömbösített gyakorlatok szabályozása.
- A tanulói óraszám csökkentéssel együtt a oktatói óraszám csökkentésére is szükség lenne.

4.2. Az SNI és BTMN tanulók támogatása, az esélyegyenlőség erősítése

A szakképzésben relatíve nagyobb számban jelennek a különleges bánásmódot igénylő tanulók. A jelenlegi rendszerben ezt a többletfeladatot nem lehet kezelni.

Javaslat:

- Az SNI és BTMN tanulók figyelembevétele a csoportlétszámok meghatározásakor.
- A finanszírozás súlyozottan vegye figyelembe az e tanulók oktatásával járó többletfeladatokat.
- A duális partnerek számára célzott felkészítés biztosítása a tanulási nehézségekkel küzdő tanulók támogatására.

- A bemeneti mérések eredményei alapján legyen tényleges időkeret és szakemberkapacitás a felzárkóztatásra.
- Az Esélyteremtési Pályázat és a bevált második esélyt biztosító tanulási utak megerősítése.

4.3. A technikumi képzés társadalmi megítélésének javítása

A technikum eredményességének megítélése nem tükrözi kellően a felsőoktatási továbbtanulási lehetőségeket és a szakmai képzés értékét.

Javaslat:

- Országos pályaorientációs és kommunikációs program indítása a technikumi képzés eredményeinek bemutatására.
- A technikumból felsőoktatásba vezető utak és az okleveles technikusi képzés lehetőségeinek szélesebb körű ismertetése.
- Az ösztöndíj és sikerdíj rendszer megtartása.
- A pályaorientáció erősítése az általános iskolákban a duális partnerek és a felsőoktatás részvételével.
- A szakmai vizsgák elismerése minde felsőoktatási továbbtanulási irányban.

4.4. A tanulói jóllét, a mentális egészség és a rekreáció fejlesztése

A technikumi képzés összetett követelményrendszere, a közismereti és szakmai tantárgyak párhuzamos teljesítése, az érettségire és a szakmai vizsgákra való felkészülés, valamint a duális képzésből fakadó terhelés jelentős fizikai és mentális igénybevételt jelent a tanulók számára.

A tanulói jóllét megőrzése, a túlterheltség csökkentése, a motiváció fenntartása és a lemorzsolódás megelőzése érdekében szükséges a mentális egészséget támogató intézményi környezet tudatos fejlesztése. Ennek nem kizárólag a problémák felismerésére és kezelésére kell irányulnia, hanem hangsúlyosan a megelőzésre, a közösségi élményekre, a rendszeres rekreációra és a tanulók személyiségfejlődésének támogatására is.

Külön figyelmet igényel a nyári szünet időszaka. A tanulók számára a pihenés és a regenerálódás mellett fontosak a tartalmas, közösségépítő szabadidős lehetőségek is. Ezekhez azonban nem minden tanuló fér hozzá azonos mértékben, ezért indokolt megvizsgálni az iskolai, illetve intézményközi rekreációs programok szervezett támogatásának lehetőségeit.

Javaslat:

- A tanulói jóllét beépítése az intézményi fejlesztési tervekbe.
- A sportolási, művészeti és közösségi tevékenységek lehetőségeinek bővítése.
- Az iskolapszichológiai és mentálhigiénés támogatás hozzáférhetőségének javítása.
- A nyári szünetben önkéntesen igénybe vehető, lehetőség szerint térítésmentes vagy kedvezményes rekreációs programok támogatása.
- A tanulói visszajelzések rendszeres felhasználása a túlterhelés és a lemorzsolódás megelőzésére.
- A tanórák számának csökkentése a márt leírt módon.

4.5. A már működő, eredményes elemek megőrzése a szakképzésben

A jelenlegi szakképzési rendszer sok olyan elemmel rendelkezik amelyeket meg kell tartani esetleg bővíteni az átalakítások során. Ezek előremutató sikeres részei a szakképzésnek.

Javaslat:

- A duális képzésbe bekapcsolódtak olyan szervezetek, amelyek korszerű tanműhelyekkek kiváló szakmai képzést nyújtanak.
- Az Esélyteremtési Pályázat megvalósítása.
- Az okleveles technikusi képzés.
- Az ösztöndíjak és sikerdíj.
- Az IKK segédanyagai.
- A tanulási utak lemorzsolódást csökkentő szerepe.
- Az NSZFH bemeneti és kimeneti mérései.
- A szakmai vizsgák felvételiben beszámíthatósága többletpontokkal.
- A Szakképzési Innovációs Tanács konzultációs szerepe.